



Samling af Afgørelser

RETTENS DOM (Tredje Udvidede Afdeling)

17. februar 2017*

»Ansvar uden for kontraktforhold — præcisering af stævningen — forældelse — antagelse til realitetsbehandling — artikel 47 i chartret om grundlæggende rettigheder — rimelig sagsbehandlingstid — økonomisk skade — renter af det ikke-betalte bødebeløb — omkostninger til bankgaranti — årsagsforbindelse«

I sag T-40/15,

Plásticos Españoles, SA (ASPLA), Torrelavega (Spanien),

Armando Álvarez, SA, Madrid (Spanien),

først ved M. Troncoso Ferrer, C. Ruixó Claramunt og S. Moya Izquierdo, derefter ved advokaterne M. Troncoso Ferrer og S. Moya Izquierdo,

sagsøger,

mod

Den Europæiske Union, ved Den Europæiske Unions Domstol, først ved A. Placco, derefter ved J. Inghelram, Á. Almendros Manzano og P. Giusta, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

støttet af:

Europa-Kommissionen ved P. van Nuffel, F. Castilla Contreras og C. Urraca Caviedes, som befuldmægtigede,

intervenient,

vedrørende et søgsmål i medfør af artikel 268 TEUF med påstand om erstatning af den skade, som sagsøgerne angiveligt skulle have lidt som følge af sagsbehandlingstiden ved Retten i de sager, som gav anledning til dom af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673),

har

* Processprog: spansk.

RET TEN (Tredje Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, S. Papasavvas, og dommerne I. Labucka, E. Bieliūnas (refererende dommer), V. Kreuschitz og I.S. Forrester,

justitssekretær: ekspeditionssekretær J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 24. november 2016,

afsagt følgende

Dom

Twistens baggrund

- 1 Ved stævninger indleveret til Rettens Justitskontor den 24. februar 2006 anlagde henholdsvis Plásticos Españoles SA (ASPLA) og Armando Álvarez SA sag til prøvelse af Kommissionens beslutning K(2005) 4634 af 30. november 2005 om en procedure i henhold til [artikel 101 TEUF] (sag COMP/F/38.354 – Industrisække) (herefter »beslutning K(2005) 4634«). I stævningerne nedlagde selskaberne nærmere bestemt påstand om, at beslutningen annulleredes, for så vidt som den vedrørte dem, eller subsidiært, at den bøde, som de var blevet pålagt, blev nedsat.
- 2 Ved dom af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673), frifandt Retten Kommissionen i disse sager.
- 3 Ved appelskrifter indleveret den 24. januar 2012 iværksatte sagsøgerne appel til prøvelse af dom af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673).
- 4 Ved dom af 22. maj 2014, ASPLA mod Kommissionen (C-35/12 P, EU:C:2014:348), og af 22. maj 2014, Armando Álvarez mod Kommissionen (C-36/12 P, EU:C:2014:349), forkastede Domstolen appellerne.

Retsforhandlinger og parternes påstande

- 5 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 27. januar 2015 har sagsøgerne anlagt nærværende sag mod Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol eller Europa-Kommissionen.
- 6 Ved særskilte processkrifter indleveret til Rettens Justitskontor henholdsvis den 9. og den 21. april 2015 har Den Europæiske Unions Domstol og Kommissionen hver især fremsat en formalitetsindsigelse i medfør af artikel 114, stk. 1, i Rettens procesreglement af 2. maj 1991.
- 7 Ved kendelse af 27. april 2015 udsatte formanden for Tredje Afdeling på anmodning fra Kommissionen behandlingen af den foreliggende sag, indtil Domstolen havde truffet endelig afgørelse i sag C-71/15 P, Domstolen mod Kendrion.
- 8 Ved kendelse af 18. december 2015, Domstolen mod Kendrion (C-71/15 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2015:857), blev sagen slettet af Domstolens register.

- 9 Efter genoptagelse af sagens behandling i nærværende sag hjemviste Retten den 17. februar 2016 sagen til Tredje Udvidede Afdeling.
- 10 Ved kendelse af 4. marts 2016, ASPLA og Armando Álvarez mod Den Europæiske Union (T-40/15, ikke trykt i Sml., EU:T:2016:133), blev Kommissionen slettet af sagen som repræsentant for Unionen som følge af, at sagsøgerne delvist havde hævet sagen.
- 11 Den 11. marts 2016 indgav Kommissionen ved processkrift indleveret til Rettens Justitskontor anmodning om at måtte intervenere til støtte for Den Europæiske Unions Domstols påstande.
- 12 Den 14. marts 2016 indgav Den Europæiske Unions Domstol svarskrift.
- 13 Den 4. april 2016 traf Retten afgørelse om, at en yderligere udveksling af processkrifter ikke var nødvendig. I øvrigt opfordrede Retten inden for rammerne af foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse i artikel 89 i Rettens procesreglement Den Europæiske Unions Domstol til at oplyse, om den havde anmodet om og fået samtykke fra sagsøgerne og Kommissionen til at fremlægge visse dokumenter, som fremgik af bilagene til svarskriftet, og som vedrørte den sag, der gav anledning til dom af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672) (herefter »sag T-76/06«), og den dom, der gav anledning til dom af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673) (herefter »sag T-78/06«).
- 14 Den 19. april 2016 besvarede Den Europæiske Unions Domstol det i præmis 13 nævnte spørgsmål. Domstolen anførte, at Retten principalt skulle fastslå, at Domstolen ikke havde pligt til at anmode om og opnå samtykke fra sagsøgerne og fra Kommissionen for at kunne fremlægge dokumenterne vedrørende sag T-76/06 og sag T-78/06, og, subsidiært, at sagsøgerne og Kommissionen stiltiende havde givet dette samtykke. Mere subsidiært anmodede Den Europæiske Unions Domstol om, at dens svar blev behandlet som en anmodning om foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse, hvorved Retten skal anordne fremlæggelsen i nærværende sag af de dokumenter, der udgør sagsakterne i sag T-76/06 og sag T-78/06, navnlig bilagene til svarskriftet.
- 15 Den 25. april 2016 besluttede formanden for Rettens Tredje Udvidede Afdeling for det første at fjerne de dokumenter, der fremgik af bilagene til svarskriftet i nærværende sag, og som vedrørte sag T-76/06 og sag T-78/06, fra sagsakterne. Denne afgørelse var begrundet med henvisning til dels, at Den Europæiske Unions Domstol hverken havde anmodet om eller opnået samtykke fra parterne i sag T-76/06 og sag T-78/06 til at fremlægge de omhandlede dokumenter, dels, at Domstolen ikke havde anmodet om adgang til disse sagers sagsakter i henhold til procesreglementets artikel 38, stk. 2. For det andet opfordrede formanden for Rettens Tredje Udvidede Afdeling i medfør af procesreglementets artikel 88, stk. 3, sagsøgerne til at fremsætte deres bemærkninger til den anmodning om foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse, som Den Europæiske Unions Domstol havde fremsat mere subsidiært i det ovenfor i præmis 14 nævnte svar af 19. april 2016.
- 16 Ved kendelse af 28. april 2016, ASPLA og Armando Álvarez mod Den Europæiske Union (T-40/15, ikke trykt i Sml.), imødekom formanden for Rettens Tredje Udvidede Afdeling Kommissionens anmodning om at måtte intervenere til støtte for Den Europæiske Unions Domstols påstande og præciserede, at Kommissionen har de i artikel 116, stk. 6, i procesreglementet af 2. maj 1991 fastsatte rettigheder.
- 17 Den 2. maj 2016 gav Retten efter indgivelsen af en behørigt begrundet anmodning herom sagsøgerne tilladelse til at indgive replik.
- 18 Den 10. maj 2016 fremsatte sagsøgerne bemærkninger til de i præmis 15 ovenfor nævnte foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse. Sagsøgerne anførte i denne forbindelse, at de ikke modsatte sig, at Retten, såfremt den måtte finde dette nyttigt, vedtog den nævnte foranstaltning med henblik på sagens tilrettelæggelse.

- 19 Den 31. maj 2016 fastslog Retten, at sagens fremme og bilæggelse under hensyn til sagens genstand kræver, at sagsakterne i sag T-76/06 og sag T-78/06 stilles til rådighed. Retten besluttede således inden for rammerne af foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse i procesreglementets artikel 89 at tilføje sagsakterne i sag T-76/06 og sag T-78/06 til sagsakterne i nærværende sag.
- 20 Den 13. juni 2016 indgav sagsøgerne replik.
- 21 Den Europæiske Unions Domstol anmodede den 17. juni 2016 om at få tilstillet sagsakterne i sag T-76/06 og sag T-78/06.
- 22 Den 25. juli 2016 indgav Den Europæiske Unions Domstol duplik.
- 23 Den 23. september 2016 stillede Retten sagsøgerne et spørgsmål og opfordrede dem til at fremlægge visse dokumenter. Sagsøgerne efterkom denne opfordring ved skrivelse af 10. oktober 2016.
- 24 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret spørgsmål fra Retten i retsmødet den 24. november 2016.
- 25 Ved skrivelse indleveret til Rettens Justitskontor den 6. december 2016 meddelte sagsøgernes repræsentant Rettens Justitskontor, at han havde begået en fejl i forbindelse med besvarelsen af et spørgsmål under den mundtlige forhandling, og at denne besvarelse var blevet tilført retsbogen.
- 26 Ved kendelse af 16. december 2016 blev den mundtlige forhandling genåbnet. Den 19. december 2016 blev den skrivelse fra sagsøgeren, der er nævnt i præmis 25 ovenfor, tilført sagsakterne.
- 27 Den 21. december 2016 fremsatte Den Europæiske Unions Domstol sine bemærkninger til den ovenfor i præmis 25 nævnte skrivelse.
- 28 Den 9. januar 2017 blev den mundtlige forhandling afsluttet.
- 29 Sagsøgerne har nedlagt følgende påstande:
- Den Europæiske Unions Domstol tilpligtes at erstatte den skade, som sagsøgerne har lidt som følge af en tilsidesættelse af artikel 47, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, ved at betale et beløb på 3 495 038,66 EUR, hvilket beløb skal forhøjes med udligningsrenter og morarenter til den sats, som Den Europæiske Centralbank (ECB) anvender til sine vigtigste refinansieringstransaktioner, forhøjet med to point, regnet fra anlæggelsen af det foreliggende søgsmål.
 - Den Europæiske Unions Domstol tilpligtes at betale sagens omkostninger.
- 30 Den Europæiske Unions Domstol, støttet af Kommissionen, har nedlagt følgende påstande:
- Principalt afvises sagen, eller i mangel heraf afvises sagen delvist, for så vidt angår den skade, der er indtrådt før den 27. januar 2010.
 - Subsidiært forkastes påstanden om erstatning af den økonomiske skade som ugrundet.
 - Sagsøgerne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

Om formaliteten

- 31 Den Europæiske Unions Domstol har fremsat to anbringender til støtte for sin formalitetsindsigelse, der for det første vedrører stævningens manglende klarhed og præcision og, for det andet, forældelse af påstanden om erstatning af den angivelige økonomiske skade.

Om det principale anbringende til støtte for formalitetsindsigelsen vedrørende stævningens manglende klarhed og præcision

- 32 Den Europæiske Unions Domstol har anført, at søgsmålet skal afvises i sin helhed, idet stævningen ikke indeholder en klar og præcis redegørelse for den skade, som ASPLA og Armando Álvarez hver især har lidt.
- 33 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det fremgår af artikel 21, stk. 1, i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, sammenholdt med den nævnte statuts artikel 53, stk. 1, og artikel 44, stk. 1, litra c), i procesreglementet af 2. maj 1991, at enhver stævning skal indeholde en angivelse af søgsmålets genstand og en kort fremstilling af søgsmålsgrundene. Disse angivelser skal være tilstrækkeligt klare og præcise til, at sagsøgte kan tilrettelægge sit forsvar, og Retten i givet fald på det således foreliggende grundlag kan tage stilling til sagen. Det er af retssikkerheds- og retsplejehensyn en forudsætning for, at søgsmålet kan antages til realitetsbehandling, at de væsentlige faktiske og retlige omstændigheder, søgsmålet støttes på, fremgår på en sammenhængende og forståelig måde af selve stævningen, i det mindste i summarisk form. For at opfylde disse krav skal en stævning, hvori der nedlægges påstand om betaling af erstatning for skade forvoldt af en EU-institution, nærmere bestemt indeholde oplysninger, der gør det muligt at identificere den adfærd, som sagsøgeren bebrejder institutionen, grundene til, at han antager, at der består en årsagsforbindelse mellem adfærden og det tab, han hævder at have lidt, samt karakteren og størrelsen af dette tab (jf. dom af 7.10.2015, Accorinti m.fl. mod ECB, T-79/13, EU:T:2015:756, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).
- 34 Det bemærkes i det foreliggende tilfælde for det første, at det er korrekt, således som Den Europæiske Unions Domstol har anført, at stævningens påstande indeholder en påstand om erstatning af en skade, hvoraf der er anlagt en samlet vurdering.
- 35 Det fremgår imidlertid af den indgivne stævning og de dokumenter, der er vedlagt denne, at søgsmålet blev anlagt af både ASPLA og Armando Álvarez. De påstande, der er nedlagt i stævningen, vedrører, når de sammenholdes med stævningens indhold, i øvrigt erstatning af den økonomiske skade, som sagsøgerne har lidt som følge af den hævdede tilsidesættelse af de krav, der er forbundet med overholdelsen af en rimelig sagsbehandlingstid (herefter »den rimelige sagsbehandlingstid«) i sag T-76/06 og sag T-78/06, der vedrørte henholdsvis ASPLA og Armando Álvarez.
- 36 Hvad angår identifikationen af den skade, som hver af sagsøgerne har lidt, er det desuden væsentligt at bemærke, at dette spørgsmål kræver en undersøgelse af de af sagsøgerne fremlagt beviser og henhører derfor under vurderingen af realiteten i nærværende søgsmål. Det fremgår under alle omstændigheder af sagsakterne, at sagsøgerne har fremlagt de nødvendige oplysninger med henblik på at identificere den skade, som hver enkelt sagsøger har lidt.
- 37 For det andet er det korrekt dels, at sagsøgerne har anført, at varigheden af proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06 overskred en rimelig sagsbehandlingstid med henholdsvis 24 måneder og 28 måneder, idet datoen for retsmødet blev meddelt dem den 14. januar 2011 i hver enkelt af disse sager og ikke to år efter indgivelsen af Kommissionens duplik, nemlig henholdsvis den 12. februar 2009 og den 6. oktober 2008.

- 38 Sagsøgerne har dels anført, at den gennemsnitlige overskridelse af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 er på 25,5 måneder, og de har opgjort deres tab på grundlag af en simpel pro rata-beregning, der omfatter alle de beløb, som de har betalt under proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06 og i de sager, der gav anledning til dom af 22. maj 2014, ASPLA mod Kommissionen (C-35/12 P, EU:C:2014:348), og af 22. maj 2014, Armando Álvarez mod Kommissionen (C-36/12 P, EU:C:2014:349).
- 39 Det skal imidlertid bemærkes, at Den Europæiske Unions Domstol i sit svarskrift har fremsat en formalitetsindsigelse om forældelse. Den Europæiske Unions Domstol har endvidere anfægtet, at der som hævdet er sket tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid og omfanget af en sådan tilsidesættelse. Den Europæiske Unions Domstol har endvidere anfægtet eksistensen og omfanget af den angivelige skade. Den Europæiske Unions Domstol har videre anført, at der ikke foreligger årsagsforbindelse. Endelig fik Den Europæiske Unions Domstol under retsmødet lejlighed til at tage stilling til sagsøgernes besvarelse af et skriftligt spørgsmål fra Retten, hvori sagsøgerne havde angivet den dato, hvor de var begyndt at lide tab i henholdsvis sag T-76/06 og sag T-78/06.
- 40 Det følger heraf, at sagsøgerne har fremlagt de oplysninger, der var nødvendige for at kunne identificere den skade, som hver enkelt sagsøger har lidt, og at Den Europæiske Unions Domstol fik lejlighed til at fremsætte sine modargumenter, herunder i forbindelse med retsmødet. Disse oplysninger sætter i øvrigt Retten i stand til at træffe afgørelse.
- 41 Det første anbringende til støtte for formalitetsindsigelsen skal derfor forkastes.

Om det subsidiære anbringende til støtte for formalitetsindsigelsen, der vedrører forældelse af påstanden om erstatning af den angivelige økonomiske skade

- 42 Den Europæiske Unions Domstol har anført, at søgsmålet ikke kan antages til realitetsbehandling, for så vidt som det har til formål at opnå erstatning af en skade, der er lidt mere end fem år før anlæggelsen af nærværende sag, dvs. før den 27. januar 2010.
- 43 Det bemærkes i denne forbindelse, at artikel 46 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol, som i henhold til samme statuts artikel 53, stk. 1, finder anvendelse på rettergangsmåden ved Retten, har følgende ordlyd:
- »Krav mod Unionen, der støttes på ansvar uden for kontraktforhold, forældes fem år efter, at den omstændighed, der ligger til grund for kravet, er indtrådt. Forældelsen afbrydes enten ved indgivelse af stævning til Domstolen eller ved, at den skadelidte forud gør sit krav gældende over for vedkommende EU-institution. [...]«
- 44 Det fremgår af retspraksis, at forældelsesreglernes funktion er at forene hensynet til beskyttelsen af skadelidtes rettigheder og hensynet til retssikkerhedsprincippet. Forældelsesfristen er således blevet fastsat under hensyntagen til tiden, der er nødvendig for, at den part, der hævder at have lidt skade, kan indsamle de oplysninger, der er relevante med henblik på et eventuelt søgsmål, og for at kontrollere de faktiske omstændigheder, der kan påberåbes til støtte for dette søgsmål (dom af 8.11.2012, Evropaiki Dynamiki mod Kommissionen, C-469/11 P, EU:C:2012:705, præmis 33; jf. endvidere i denne retning kendelse af 18.7.2002, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mod Kommissionen, C-136/01 P, EU:C:2002:458, præmis 28).
- 45 Ifølge fast retspraksis begynder forældelsesfristen at løbe, når alle de betingelser, som er en forudsætning for erstatningspligten, er opfyldt (jf. dom af 8.11.2012, Evropaiki Dynamiki mod Kommissionen, C-469/11 P, EU:C:2012:705, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

- 46 Artikel 46 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol skal ganske vist fortolkes således, at forældelsen ikke kan gøres gældende over for skadelidte, der først på et senere tidspunkt har fået kendskab til det forhold, der er årsag til skaden, og derfor ikke inden forældelsesfristens udløb har haft rimelig tid til at indgive sin stævning til Domstolen eller gøre sit krav gældende over for vedkommende institution. De betingelser, som det af artikel 340, stk. 2, TEUF omfattede erstatningsansvar er underlagt, og dermed de bestemmelser om forældelse, der regulerer søgsmål herom, kan imidlertid kun være støttet på strengt objektive kriterier (jf. dom af 8.11.2012, *Evropaiki Dynamiki mod Kommissionen*, C-469/11 P, EU:C:2012:705, præmis 35 og 36 og den deri nævnte retspraksis).
- 47 Det følger endvidere af fast retspraksis, at skadelidtes subjektive bedømmelse af, hvorvidt der faktisk foreligger en skade, tilsvarende ikke kan tages i betragtning ved afgørelsen af tidspunktet for, hvornår forældelsesfristen for krav, der støttes på Unionens ansvar uden for kontraktforhold, begynder at løbe (jf. dom af 8.11.2012, *Evropaiki Dynamiki mod Kommissionen*, C-469/11 P, EU:C:2012:705, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis, dom af 28.2.2013, *Inalca og Cremonini mod Kommissionen*, C-460/09 P, EU:C:2013:111, præmis 70).
- 48 Det er i det foreliggende tilfælde vigtigt at bemærke, at »den omstændighed, der ligger til grund« for det foreliggende »krav mod Unionen«, er en procedurefejl, der har karakter af en angivelig tilsidesættelse af de krav om overholdelsen af en rimelig sagsbehandlingstid, som Unionens retsinstanser skal overholde. Der skal således i forbindelse med fastlæggelsen af tidspunktet for, hvornår den forældelsesfrist på fem år, der er fastsat i artikel 46 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol, begynder at løbe, tages hensyn til denne omstændighed. Forældelsesfristen kan navnlig ikke begynde at løbe fra et tidspunkt, hvor det forhold, der er årsag til skaden, fortsat består, og tidspunktet for, hvornår denne frist begynder at løbe, skal fastsættes fra et tidspunkt, hvor det forhold, der var årsag til skaden, er konkretiseret fuldt ud.
- 49 I den specifikke situation, hvor et erstatningsøgsmål, der har til formål at opnå erstatning af et tab, der angiveligt er lidt som følge af en mulig tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid, skal tidspunktet for den forældelsesfrist på fem år, der er omhandlet i artikel 46 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol, når der træffes en afgørelse, som afbryder den omtvistede sagsbehandlingstid, fastsættes fra det tidspunkt, hvor denne afgørelse blev truffet. Et sådant tidspunkt udgør nemlig en bestemt dato, der er fastsat på grundlag af objektive kriterier. Fastsættelsen af dette tidspunkt garanterer, at retssikkerhedsprincippet overholdes og gør det muligt at beskytte sagsøgernes rettigheder.
- 50 I den foreliggende sag har sagsøgerne nedlagt påstand om erstatning af den skade, som de hævder at have lidt som følge af sagsbehandlingstiden i sag T-76/06 og sag T-78/06. Disse sager blev afsluttet ved dom af 16. november 2011, *ASPLA mod Kommissionen* (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, *Álvarez mod Kommissionen* (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673). Forældelsesfristen begyndte således at løbe fra den 16. november 2011.
- 51 Sagsøgerne har endvidere anlagt søgsmål i den foreliggende sag og har således afbrudt forældelsesfristen den 27. januar 2015, dvs. før udløbet af den frist på fem år, der er fastsat i artikel 46 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol. Det foreliggende søgsmål er derfor ikke forældet.
- 52 På baggrund af det ovenstående skal det andet anbringende, der er fremsat til støtte for formalitetsindsigelsen, ikke tages til følge.

Om realiteten

- 53 I henhold til artikel 340, stk. 2, TEUF skal Unionen for så vidt angår ansvar uden for kontraktforhold i overensstemmelse med de almindelige retsgrundsætninger, der er fælles for medlemsstaternes retssystemer, erstatte skader forvoldt af dets institutioner eller af dets ansatte under udøvelsen af deres hverv.
- 54 Ifølge fast retspraksis følger det af artikel 340, stk. 2, TEUF, at det er en forudsætning for Den Europæiske Unions ansvar uden for kontraktforhold og gennemførelsen af kravet om erstatning for det lidte tab, at en række betingelser skal være opfyldt med hensyn til den retsstridige adfærd, der foreholdes institutionerne, det eventuelle tab samt årsagssammenhængen mellem denne adfærd og det påberåbte tab (dom af 29.9.1982, *Oleifici Mediterranei mod EØF*, 26/81, EU:C:1982:318, præmis 16, og af 9.9.2008, *FIAMM m.fl. mod Rådet og Kommissionen*, C-120/06 P og C-121/06 P, EU:C:2008:476, præmis 106).
- 55 Så snart en af betingelserne for at pålægge Den Europæiske Union ansvar uden for kontraktforhold ikke er opfyldt, må sagsøgte frifindes i det hele, uden at det er nødvendigt at undersøge de øvrige betingelser for et sådant ansvar (dom af 14.10.1999, *Atlanta mod Det Europæiske Fællesskab*, C-104/97 P, EU:C:1999:498, præmis 65; jf. endvidere i denne retning dom af 15.9.1994, *KYDEP mod Rådet og Kommissionen*, C-146/91, EU:C:1994:329, præmis 81). I øvrigt er Unionens retsinstanser ikke forpligtet til at undersøge disse betingelser i en bestemt rækkefølge (dom af 18.3.2010, *Trubowest Handel og Makarov mod Rådet og Kommissionen*, C-419/08 P, EU:C:2010:147, præmis 42; jf. endvidere i denne retning dom af 9.9.1999, *Luccioni mod Kommissionen*, C-257/98 P, EU:C:1999:402, præmis 13).
- 56 I det foreliggende tilfælde har sagsøgerne for det første anført, at varigheden af proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06 medførte en tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid. For det andet har de anført, at denne tilsidesættelse har forvoldt de skader, der kræves erstattet.

Om den angivelige tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06

- 57 Sagsøgerne har anført, at varigheden af proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06 overskred en rimelig sagsbehandlingstid, hvilket udgør en tilstrækkelig kvalificeret tilsidesættelse af en EU-retsregel, der har til formål at tillægge borgerne rettigheder. Sagsøgerne har navnlig anført, at det følger af dom af 26. november 2013, *Kendrion mod Kommissionen* (C-50/12 P, EU:C:2013:771), og af 26. november 2013, *Groupe Gascogne mod Kommissionen* (C-58/12 P, EU:C:2013:770), at der er sket en sådan tilsidesættelse. Sagsøgerne har anført, at sag T-76/06 og sag T-78/06 og de sager, der gav anledning til dom af 16. november 2011, *Kendrion mod Kommissionen* (T-54/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:667), af 16. november 2011, *Groupe Gascogne mod Kommissionen* (T-72/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:671), og af 16. november 2011, *Sachsa Verpackung mod Kommissionen* (T-79/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:674), havde samme genstand (den samme kommissionsbeslutning), vedrørte lignende omstændigheder, havde den samme årsag (det samme kartel) og angik de samme og meget lignende processuelle omstændigheder.
- 58 Sagsøgerne har anført, at den mundtlige forhandling i sag T-76/06 og sag T-78/06 burde have været indledt to år efter indgivelsen af Kommissionens duplik, dvs. henholdsvis den 12. februar 2009 og den 6. oktober 2008. Sagsøgerne modtog imidlertid meddelelse om datoen for retsmødet den 14. januar 2011. Sagsøgerne har heraf udledt, at proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06 overskred en rimelig sagsbehandlingstid med henholdsvis 24 måneder og 28 måneder.
- 59 Den Europæiske Unions Domstol har bestridt disse anbringender. For det første er Retten enekompetent til at afgøre den foreliggende sag, og det er ikke muligt at overføre de konklusioner, som Domstolen nåede frem til i dom af 26. november 2013, *Kendrion mod Kommissionen*

(C-50/12 P, EU:C:2013:771), og af 26. november 2013, Gascogne mod Kommissionen (C-58/12 P, EU:C:2013:770), på sag T-76/06 og sag T-78/06. For det andet overskred den periode, der forløb mellem afslutningen af den skriftlige forhandling og indledningen af den mundtlige forhandling i sag T-76/06 og sag T-78/06, kun den gennemsnitlige varighed af denne fase i sagsbehandlingen for Retten i perioden fra 2007 til 2010 i sager, der vedrørte anvendelsen af konkurrenceretten, med henholdsvis 17 måneder og 21 måneder. Den samlede varighed af proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06 overskred kun den gennemsnitlige sagsbehandlingstid, der blev konstateret ved Retten i perioden fra 2006 til 2015 i de sager, der vedrørte anvendelsen af konkurrenceretten, med 15 måneder. For det tredje skal sag T-76/06 og sag T-78/06 kvalificeres som komplekse. For det fjerde skal der tages hensyn til den omstændighed, at Den Europæiske Unions Domstol udøver sit virke i et flersproget miljø uden sidestykke i Europe eller andre steder i verden. I de 15 sager, der vedrørte søgsmål anlagt til prøvelse af beslutning K(2005) 4634, er der i øvrigt anvendt 6 forskellige sprog. For det femte skal der tages hensyn til den begrænsede varighed af dommernes mandat og til den omstændighed, at et af medlemmerne i den afdeling, som de to omhandlede sager var tildelt til, var ramt af en langvarig sygdom. For det sjette viste sagsøgernes adfærd, at de ikke var helt ubekendt med, at der var opstået en forsinkelse i sag T-76/06 og sag T-78/06.

- 60 Det skal herved fremhæves, at det i artikel 47, stk. 2, i chartret om grundlæggende rettigheder er fastsat, at »[e]nhver har ret til en retfærdig og offentlig rettergang inden en rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov«.
- 61 Det er blevet fastslået, at en sådan ret, der gjaldt som et almindeligt EU-retligt princip, inden chartret om grundlæggende rettigheder trådte i kraft, finder anvendelse under et søgsmål til prøvelse af en kommissionsbeslutning (jf. dom af 16.7.2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland mod Kommissionen, C-385/07 P, EU:C:2009:456, præmis 178 og den deri nævnte retspraksis).
- 62 Det må i det foreliggende tilfælde konstateres, at proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06 blev indledt den 24. februar 2006 ved, at hver af sagsøgerne til Rettens Justitskontor indgav en stævning, og blev afsluttet ved afsigelsen af dom af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673). Varigheden af proceduren i hver enkelt sag var således på henholdsvis fem år og ni måneder.
- 63 Det fremgår imidlertid af en grundig undersøgelse af sagsakterne i henholdsvis sag T-76/06 og sag T-78/06, at varigheden af proceduren i hver enkelt sag ikke kan begrundes i nogen af de omstændigheder, der foreligger i de nævnte sager.
- 64 Det bemærkes for det første, at sag T-76/06 og sag T-78/06 vedrørte situationer, hvor det var omtvistet, hvorvidt der forelå en tilsidesættelse af konkurrencereglerne, og at det følger af retspraksis, at det grundlæggende krav om retssikkerhed, som gælder for virksomhederne, og hensynet til at sikre, at konkurrencen inden for det indre marked ikke fordrejes, har stor betydning, ikke kun for sagsøgeren og selskabets konkurrenter, men også for udenforstående på grund af de mange personer, der er berørt heraf, og de involverede økonomiske interesser (dom af 16.7.2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland mod Kommissionen, C-385/07 P, EU:C:2009:456, præmis 186).
- 65 Det skal for det andet konstateres, at der i sag T-76/06 gik næsten 3 år og 10 måneder, dvs. 46 måneder, mellem afslutningen af den skriftlige forhandling ved Kommissionens indlevering af duplik den 16. februar 2007 og indledningen af den mundtlige forhandling den 23. november 2010. I sag T-78/06 gik der endvidere næsten 4 år og 2 måneder, dvs. 50 måneder, mellem afslutningen af den skriftlige forhandling den 9. oktober 2006 og indledningen af den mundtlige forhandling den 23. november 2010.

- 66 I denne periode blev bl.a. parternes argumenter sammenfattet, sagerne fremmet, tvisterne vurderet i faktisk og retlig henseende og den mundtlige forhandling forberedt. Varigheden af denne periode skyldtes navnlig tvistens kompleksitet, parternes adfærd og opståede procedurespørgsmål.
- 67 Hvad angår tvistens kompleksitet skal først bemærkes, at sag T-76/06 og sag T-78/06 var anlagt til prøvelse af en kommissionsbeslutning vedrørende en procedure i henhold til artikel 101 TEUF.
- 68 Som det fremgår af sagsakterne i sag T-76/06 og sag T-78/06, er sager vedrørende Kommissionens anvendelse af konkurrenceretten mere komplekse end andre typer sager, navnlig med hensyn til længden af den anfægtede afgørelse, sagsakternes omfang og nødvendigheden af at foretage en detaljeret vurdering af mange komplekse faktiske omstændigheder, som ofte strækker sig vidt i tidsmæssig og geografisk henseende.
- 69 15 måneder mellem afslutningen af den skriftlige forhandling og indledningen af den mundtlige forhandling er i princippet passende til at behandle sager, som vedrører anvendelsen af konkurrenceretten, såsom sag T-76/06 og sag T-78/06.
- 70 Det er desuden nødvendigt at tage hensyn til den omstændighed, at der var anlagt flere sager til prøvelse af beslutning K(2005) 4634.
- 71 Det er i princippet nødvendigt at behandle sager, som er blevet anlagt til prøvelse af den samme afgørelse, som Kommissionen har truffet under anvendelse af EU-konkurrenceretten, herunder når sagerne ikke er forbundne, parallelt. Den parallelle behandling er bl.a. begrundet i sagernes sammenhæng og i nødvendigheden af at sikre en sammenhæng i analysen og besvarelsen af disse sager.
- 72 Den parallelle behandling af konnekse sager kan derfor begrunde en forlængelse på en måned for hver yderligere konneks sag af perioden mellem den skriftlige forhandlings afslutning og indledningen af den mundtlige forhandling.
- 73 Der blev anlagt 15 sager til prøvelse af beslutning K(2005) 4634. En sagsøger hævdede imidlertid det af den pågældende anlagte søgsmål til prøvelse af denne beslutning (kendelse af 6.7.2006, Cofira-Sac mod Kommissionen, T-43/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2006:192). To af de anlagte søgsmål til prøvelse af beslutning K(2005) 4634 førte til afsigelsen af dom af 13. september 2010, Trioplast Wittenheim mod Kommissionen (T-26/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2010:387), og af 13. september 2010, Trioplast Industrier mod Kommissionen (T-40/06, EU:T:2010:388).
- 74 Under disse omstændigheder begrundes behandlingen af de 12 øvrige sager anlagt til prøvelse af beslutning K(2005) 4634 en forlængelse på 11 måneder af sagsbehandlingstiden i sag T-76/06 og sag T-78/06.
- 75 Følgelig var en periode på 26 måneder (15 måneder plus 11 måneder) fra afslutningen af den skriftlige forhandling til indledningen af den mundtlige forhandling i princippet passende med henblik på behandlingen af henholdsvis sag T-76/06 og sag T-78/06.
- 76 Hvad angår parternes adfærd og de opståede procedurespørgsmål i sag T-76/06 og sag T-78/06 blev varigheden af den periode, der gik mellem afslutningen af den skriftlige forhandling og indledningen af den mundtlige forhandling i hver enkelt af sagerne, ikke på nogen måde påvirket af parternes adfærd eller af sådanne opståede procedurespørgsmål.
- 77 Endelig skal der tages hensyn til den omstændighed, at Kommissionen i beslutning K(2005) 4634 pålagde sagsøgerne en bøde med solidarisk hæftelse med den begrundelse, at Armando Álvarez ejede 98,6% af kapitalen i ASPLA, og at det førstnævnte selskab derfor formodedes at have udøvet en afgørende indflydelse på det sidstnævnte selskab. Armando Álvarez nedlagde således inden for

rammerne af det søgsmål, som selskabet anlagde i sag T-78/06, påstand om annullation af beslutning K(2005) 4634, for så vidt som selskabet derved var blevet pålagt ansvaret for den ved den nævnte beslutning konstaterede overtrædelse.

- 78 Det følger heraf, at der bestod en meget tæt sammenhæng mellem sag T-76/06 og sag T-78/06, og at denne sammenhæng kunne begrunde, at sag T-78/06 blev behandlet sammen med sag T-76/06 og i samme tempo som denne sidstnævnte sag. Selv om den skriftlige forhandling i sag T-78/06 blev afsluttet fire måneder før den skriftlige forhandling i sag T-76/06, kunne den mundtlige forhandling i sag T-78/06 derfor ikke indledes på et tidspunkt, der lå før tidspunktet for indledningen af den mundtlige forhandling i sag T-76/06.
- 79 Som det desuden fremgår af sagsakterne i sag T-76/06 og sag T-78/06, gav den afdeling, der behandlede disse sager, den 23. november 2010 udtryk for, at den var indstillet på at forene de nævnte sager med henblik på den mundtlige forhandling, dog under hensyntagen til parternes bemærkninger i hver enkelt af disse sager. Sagsøgerne forklarede i deres bemærkninger til den påtænkte forening af sag T-76/06 og sag T-78/06, at de ikke ville modsætte sig en sådan forening, såfremt Retten var af den opfattelse, at dette ville bidrage til procedurens effektivitet. Kommissionen modsatte sig imidlertid en sådan forening, der i sidste ende ikke blev anordnet.
- 80 Den meget tætte sammenhæng mellem sag T-76/06 og sag T-78/06 begrundede således en forlængelse på fire måneder af perioden mellem den skriftlige forhandlings afslutning og indledningen af den mundtlige forhandling i sag T-78/06.
- 81 Når der henses til de særlige omstændigheder, der kendetegner sag T-76/06 og sag T-78/06, må det derfor fastslås, at de 46 måneder, der gik mellem afslutningen af den skriftlige forhandling og indledningen af den mundtlige forhandling i sag T-76/06, og de 50 måneder, der gik mellem afslutningen af den skriftlige forhandling og indledningen af den mundtlige forhandling i sag T-78/06, var en periode med ubegrundet passivitet på 20 måneder i behandlingen af hver enkelt af disse sager.
- 82 For det tredje har en gennemgang af sagsakterne i henholdsvis sag T-76/06 og sag T-78/06 ikke vist nogen omstændigheder, der gør det muligt at fastslå, at der forelå en periode med ubegrundet passivitet, dels mellem datoen for indgivelsen af stævningerne og datoen for indgivelsen af duplikkerne, dels mellem tidspunktet for indledningen af den mundtlige forhandling og tidspunktet for afsigelsen af dom af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673).
- 83 Det følger heraf, at proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06, som blev afsluttet med afsigelsen af dom af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673), tilsidesatte artikel 47, stk. 2, i chartret om grundlæggende rettigheder, idet det overskred en rimelig sagsbehandlingstid med 20 måneder, hvilket udgør en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse af en EU-retsregel, der har til formål at tillægge borgerne rettigheder.

Om den angivelige økonomiske skade og den hævdede årsagsforbindelse

- 84 Det fremgår af fast retspraksis, at det tab, der kræves erstattet inden for rammerne af et søgsmål, der støttes på Unionens erstatningsansvar uden for kontraktforhold, skal være faktisk og reel, hvilket det påhviler sagsøgeren at føre bevis for (jf. dom af 9.11.2006, Agraz m.fl. mod Kommissionen, C-243/05 P, EU:C:2006:708, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis). Det påhviler sagsøgeren at fremlægge afgørende beviser for den påberåbte skades eksistens og omfang (jf. dom af 16.9.1997, Blackspur DIY m.fl. mod Rådet og Kommissionen, C-362/95 P, EU:C:1997:401, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

- 85 Det fremgår endvidere af fast retspraksis, at betingelsen om årsagsforbindelse i artikel 340, stk. 2, TEUF vedrører den omstændighed, at der skal foreligge en tilstrækkelig direkte årsagsforbindelse mellem institutionernes adfærd og skaden (dom af 18.3.2010, Trubowest Handel og Makarov mod Rådet og Kommissionen, C-419/08 P, EU:C:2010:147, præmis 53, og af 14.12.2005, Beamglow mod Parlamentet m.fl., T-383/00, EU:T:2005:453, præmis 193; jf. endvidere i denne retning dom af 4.10.1979, Dumortier m.fl. mod Rådet, 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 og 45/79, EU:C:1979:223, præmis 21). Det påhviler sagsøgeren at fremlægge beviser for, at der foreligger årsagsforbindelse mellem den kritiserede adfærd og det påberåbte tab (jf. dom af 30.9.1998, Coldiretti m.fl. mod Rådet og Kommissionen, T-149/96, EU:T:1998:228, præmis 101 og den deri nævnte retspraksis).
- 86 I det foreliggende tilfælde har sagsøgerne i stævningen for det første anført, at de har lidt en økonomisk skade, der består i et tab, der er forvoldt dels ved den omstændighed, at de i den urimeligt lange sagsbehandlingstid på gennemsnitligt 25,5 måneder måtte betale renter af den bøde, som de var blevet pålagt ved beslutning K(2005) 4634 (herefter »renterne af bøden«), dels ved den omstændighed, at de i den samme urimeligt lange periode måtte betale omkostninger til de bankgarantier, som de havde stillet for ikke med det samme at skulle betale bøden (herefter »omkostningerne til bankgarantier«). Denne skade bør opgøres ved at foretage en simpel pro rata-beregning, der omfatter alle de omkostninger til bankgarantier, der blev betalt i perioden fra den 20. februar 2006 til den 1. august 2014, og de renter af bøden, der blev betalt i perioden fra den 15. marts 2006 til den 22. juli 2014.
- 87 For det andet har sagsøgerne anført, at der åbenbart foreligger årsagsforbindelse mellem den angivelige skade og den hævdede tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid. Hvis der ikke i sag T-76/06 og sag T-78/06 var sket en tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid, ville sagsøgerne nemlig ikke i 25,5 måneder have betalt renterne af bøden og omkostningerne til bankgarantier.
- 88 Den Europæiske Unions Domstol har for det første bestridt sagsøgernes påstande vedrørende den økonomiske skade, som de hævder at have lidt.
- 89 Den Europæiske Unions Domstol har principalt gjort gældende, at renterne af bøden og omkostningerne til bankgarantier ikke kan kvalificeres som skader. Renterne af bøden udgør nemlig en kompensation for, at Kommissionen ikke havde mulighed for at råde over det beløb, som den havde krav på at modtage, og sagsøgerne vil derfor opnå en ugrundet berigelse, hvis de tilkendes et beløb, der svarer til disse renter. Omkostningerne til bankgarantier er endvidere en byrde, som sagsøgerne frit har accepteret som modydelse for den mulighed, som de blev tilbudt, for ikke at betale bøden med det samme. Eftersom denne byrde indebar opnåelsen af en fordel, er der således ikke grundlag for at fastslå, at der er tale om en skade i egentlig forstand.
- 90 Den Europæiske Unions Domstol har subsidiært anført, at den metode, som sagsøgerne har anvendt til at beregne deres angivelige økonomiske skade, ikke er korrekt og ikke gør det muligt at opgøre denne skade. For det første giver en forholdsregning som den, sagsøgerne har foretaget, ikke mulighed for at beregne den andel af omkostningerne, der vedrører den periode, der omfatter en ubegrundet forsinkelse. For det andet gør de elementer, som sagsøgerne har anvendt til at opgøre deres skade, det ikke muligt at beregne den hypotetiske skade, der følger af den hævdede forsinkelse i proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06. Det er nemlig for at kunne vurdere, om den hypotetiske skade, som de hævder at have lidt som følge af den ubegrundede forsinkelse i sagen, er indtrådt, nødvendigt at sammenligne de omkostninger, som de faktisk har afholdt for at betale bøden, og de hypotetiske omkostninger, som de ville have afholdt, såfremt sagen ikke var blevet ramt af forsinkelse, og såfremt de havde betalt bøden på et tidligere tidspunkt. Det er imidlertid meget muligt, at det er mere fordelagtigt for en virksomhed at udsætte betalingen af bøden, selv om denne udsatte betaling medfører en forpligtelse for virksomheden til at betale yderligere renter til en fast rentesats, såsom den af Kommissionen fastsatte sats på 3,56%. Den Europæiske Unions Domstol har i duplikken tilføjet, at den udsatte betaling pr. definition medfører en fordel, og at den nævnte fordel foreligger i dette tilfælde.

91 Den Europæiske Unions Domstol har for det andet anført, at der foreligger en tilstrækkelig direkte årsagsforbindelse mellem dels den angivelige økonomiske skade, der følger af betalingen af omkostningerne til bankgarantier, og betalingen af renterne af bøden, dels tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid. Denne økonomiske skade følger nemlig af sagsøgernes beslutning om ikke at opfylde deres forpligtelse til at betale bøden inden for den frist, der var fastsat i beslutning K(2005) 4634, selv om denne beslutning kunne tvangsfuldbyrdes. Sagsøgerne havde på det tidspunkt, hvor de besluttede at stille en bankgaranti, og i hele den periode, hvor de opretholdt den nævnte bankgaranti, mulighed for at selv at vælge.

– *Indledende bemærkninger*

92 Det skal bemærkes, at det fremgår af artikel 2 i beslutning K(2005) 4634, at den bøde, der blev pålagt ved denne beslutning, skulle betales inden for tre måneder efter, at der var givet meddelelse herom. Det følger af artikel 86 i Kommissionens forordning (EF, Euratom) nr. 2342/2002 af 23. december 2002 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 1605/2002 om finansforordningen vedrørende De Europæiske Fællesskabers almindelige budget (EFT 2002, L 357, s. 1), at denne beslutnings artikel 2 bestemmer, at der efter udløbet af denne frist på tre måneder automatisk ville blive pålagt renter til den rentesats, der er fastsat af ECB for dennes vigtigste refinansieringstransaktioner, den første arbejdsdag i den måned, hvor den nævnte beslutning blev vedtaget, forhøjet med 3,5 procentpoint, dvs. en sats på 5,56%.

93 I henhold til artikel 299, stk. 1, TEUF kan beslutning K(2005) 4634 tvangsfuldbyrdes, idet denne beslutnings artikel 2 indebærer en forpligtelse for sagsøgerne til at betale en pengeydelse. Den omstændighed, at der er anlagt sag med påstand om annullation af denne beslutning i henhold til artikel 263 TEUF kan ikke rejse tvivl om, at den nævnte beslutning kan tvangsfuldbyrdes, idet det følger af artikel 278 TEUF, at indbringelse af klager for Den Europæiske Unions Domstol ikke har opsættende virkning.

94 Da Kommissionen gav sagsøgerne meddelelse om beslutning K(2005) 4634, oplyste den i denne forbindelse, at der, hvis sagsøgerne anlagde sag ved Retten eller ved Domstolen, ikke ville blive iværksat fuldbyrdelsesskridt, så længe sagen var verserende, under forudsætning af, at to betingelser var opfyldt før datoen for udløbet af betalingsfristen. I henhold til artikel 86, stk. 5, i forordning nr. 2342/2002 indebar disse to betingelser for det første, at Kommissionens fordring skulle anses for rentebærende fra datoen for betalingsfristens udløb med en sats på 3,56%, og, for det andet, at der skulle stilles en for Kommissionen acceptabel bankgaranti, som skulle dække såvel gælden og renterne som forhøjelsen af gælden, inden den endelige betalingsdato.

95 Sagsøgerne har i de skriftlige indlæg, som de har indgivet i den foreliggende sag, forklaret, at de besluttede ikke at betale den bøde, som de var blevet pålagt, med det samme, og at stille en bankgaranti i overensstemmelse med den mulighed, som Kommissionen havde tilbudt dem, mod betaling af en rentesats på 3,56%.

96 Der skal på baggrund af disse bemærkninger foretages en undersøgelse af den angivelige økonomiske skade og den hævdede årsagsforbindelse mellem denne skade og tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06.

– *Om betaling af renterne af bøden*

97 Det fremgår for det første af de dokumenter, som sagsøgerne har fremlagt, og af de forklaringer, som sagsøgernes repræsentant har afgivet, og som er blevet tilført retsbogen, at Armando Álvarez den 22. juli 2014 betalte hele det rentebeløb vedrørende bøden, som forfaldt under behandlingen af sag T-76/06 og sag T-78/06.

- 98 Det følger heraf, at ASPLA åbenbart ikke har lidt en personlig skade, der bestod i betalingen af renterne af bøden i den periode, der svarer til overskridelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06.
- 99 For det andet, hvad angår den skade, som Armando Álvarez hævder at have lidt, skal det bemærkes, at det følger af artikel 299, stk. 1, TEUF, sammenholdt med artikel 278 TEUF, der er nævnt i præmis 93 ovenfor, at den bøde, der blev pålagt ved beslutning K(2005) 4634, var skyldig til Kommissionen til trods for, at der var anlagt sag med påstand om annullation af den nævnte beslutning. Renterne af bøden, der skulle betales med en rentesats på 3,56%, kan derfor ikke kvalificeres som morarenter.
- 100 Det bemærkes endvidere, at Armando Álvarez under proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06 hverken betalte bøden eller morarenter. Armando Álvarez har således under behandlingen af de nævnte sager haft rådighed over det beløb, der svarer til bødens størrelse forhøjet med morarenter.
- 101 Sagsøgerne har imidlertid ikke fremlagt oplysninger, der gør det muligt at godtgøre, at det morarentebeløb, som Armando Álvarez senere betalte til Kommissionen, for den periode, der svarede til overskridelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06, var højere end den fordel, som sagsøgerne havde kunnet opnå, hvis de havde haft rådighed over et beløb svarende til bødens størrelse forhøjet med morarenter. Sagsøgerne har med andre ord ikke godtgjort, at renterne af bøden, der er påløbet i den periode, der svarer til overskridelsen af en rimelig sagsbehandlingstid, var højere end den fordel, som Armando Álvarez kunne have opnået ved ikke at betale bøden forhøjet med de renter, der forfaldt på den dato, hvor den rimelige sagsbehandlingstid blev tilsidesat, og de renter, der forfaldt i løbet af den periode, hvor denne tilsidesættelse varede.
- 102 Det følger heraf, at sagsøgerne ikke har godtgjort, at Armando Álvarez i den periode, der svarer til overskridelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06, har lidt et faktisk og reelt tab som følge af, at selskabet måtte betale morarenter af den bøde, der blev pålagt ved beslutning K(2005) 4634.
- 103 Påstanden om erstatning af den angivelige skade, der består i, at sagsøgerne måtte betale yderligere renter af bøden, skal derfor forkastes, uden at det er nødvendigt at vurdere, om der foreligger den påberåbte årsagsforbindelse.

– *Om betaling af omkostningerne til bankgarantier*

- 104 For det første, hvad angår skaden, fremgår det af sagsakterne, at ASPLA stillede en bankgaranti på 10 731 000 EUR med tillæg af renter, og at Armando Álvarez stillede flere bankgarantier hos forskellige banker svarende til et beløb på i alt 31 269 000 EUR med tillæg af renter. Det fremgår endvidere af oplysningerne i sagsakterne, at hver af sagsøgerne i form af kvartalsgebyrer betalte omkostninger til disse bankgarantier under proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06.
- 105 Når der henses til oplysningerne i sagsakterne, må det til gengæld fastslås, at hver af sagsøgerne har godtgjort, at de personligt har lidt en faktisk og reel skade, der består i det tab, der er lidt som følge af, at selskaberne måtte betale omkostningerne til bankgarantier i den periode, der svarer til overskridelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06.
- 106 For det andet, hvad angår årsagsforbindelsen, skal det først bemærkes, at hvis proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06 ikke havde overskredet en rimelig sagsbehandlingstid, ville sagsøgerne ikke have været forpligtet til at betale omkostningerne til bankgarantier i den periode, der svarer til denne overskridelse.

- 107 Der foreligger således årsagsforbindelse mellem tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 og indtrædelsen af den skade, som sagsøgerne har lidt, og som består i det tab, som disse selskaber hver især har lidt som følge af betalingen af omkostningerne til bankgarantier i den periode, der svarer til overskridelsen af den rimelige sagsbehandlingstid.
- 108 Det skal endvidere bemærkes, at det er korrekt, at den kritiserede adfærd skal have været afgørende for skadens indtræden (kendelse af 31.3.2011 Mauerhofer mod Kommissionen, C-433/10 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2011:204, præmis 127, og dom af 10.5.2006, Galileo International Technology m.fl. mod Kommissionen, T-279/03, EU:T:2006:121, præmis 130; jf. ligeledes i denne retning dom af 18.3.2010, Trubowest Handel og Makarov mod Rådet og Kommissionen, C-419/08 P, EU:C:2010:147, præmis 61). Selv om institutionernes bidrag til det tab, der kræves erstattet, foreligger, kan det med andre ord være for fjernt som følge af andre personers ansvar, herunder i givet fald sagsøgerens (dom af 18.3.2010, Trubowest Handel og Makarov mod Rådet og Kommissionen, C-419/08 P, EU:C:2010:147, præmis 59, og kendelse af 31.3.2011, Mauerhofer mod Kommissionen, C-433/10 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2011:204, præmis 132).
- 109 Det er endvidere allerede blevet fastslået, at et angiveligt tab, der bestod i omkostninger til en bankgaranti, der var afholdt af et selskab, som var blevet pålagt en bøde ved en kommissionsbeslutning, som Retten senere annullerede, ikke direkte var afledt af denne beslutnings retsstridighed, med den begrundelse, at dette tab var opstået på grund af dette selskabs egen beslutning om at stille en bankgaranti for ikke at opfylde sin forpligtelse til at betale bøden inden for den i den omtvistede beslutning fastsatte frist (jf. i denne retning dom af 21.4.2005, Holcim (Deutschland) mod Kommissionen, T-28/03, EU:T:2005:139, præmis 123, og kendelse af 12.12.2007, Atlantic Container Line m.fl. mod Kommissionen, T-113/04, ikke trykt i Sml., EU:T:2007:377, præmis 38).
- 110 I det foreliggende tilfælde skal det imidlertid for det første bemærkes, at i februar 2006, dvs. på det tidspunkt, hvor sagsøgerne anlagde deres søgsmål, og på det tidspunkt, hvor de stillede henholdsvis en eller flere bankgarantier, var tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid ikke muligt at forudse. Sagsøgerne kunne desuden med føje forvente, at de nævnte sager ville blive behandlet inden for en rimelig frist.
- 111 For det andet skete tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 efter sagsøgernes oprindelige beslutning om at stille bankgaranti.
- 112 De faktiske omstændigheder i den foreliggende sag adskiller sig således væsentligt fra de omstændigheder, der blev konstateret i dom af 21. april 2005, Holcim (Deutschland) mod Kommissionen (T-28/03, EU:T:2005:139), og kendelse af 12. december 2007, Atlantic Container Line m.fl. mod Kommissionen (T-113/04, ikke trykt i Sml., EU:T:2007:377), som er nævnt i præmis 109 ovenfor. Forbindelsen mellem overskridelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 og betalingen af omkostningerne til bankgarantier i den periode, der svarer til denne overskridelse, er derfor i modsætning til, hvad Den Europæiske Unions Domstol har hævdet, ikke blevet afbrudt af sagsøgernes oprindelige beslutning om ikke at betale den bøde, der var blevet pålagt ved beslutning K(2005) 4634, med det samme og om at stille en bankgaranti.
- 113 Det følger heraf, at der foreligger en tilstrækkelig direkte årsagsforbindelse mellem tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 og den skade, som sagsøgerne har lidt som følge af, at de måtte betale omkostningerne til bankgarantier i den periode, der svarer til overskridelsen af den nævnte sagsbehandlingstid.
- 114 For det tredje bemærkes, at sagsøgerne udelukkende har påberåbt sig en tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06. De har således ikke påberåbt sig en tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid som følge af den samlede varighed af sagsbehandlingen i sag T-76/06 og

den sag, der gav anledning til dom af 22. maj 2014, ASPLA mod Kommissionen (C-35/12 P, EU:C:2014:348), og den samlede varighed af sagsbehandlingen i sag T-78/06 og den sag, der gav anledning til dom af 22. maj 2014, Armando Álvarez mod Kommissionen (C-36/12 P, EU:C:2014:349).

- 115 I det foreliggende tilfælde blev det udelukkende fastslået, at behandlingen af sag T-76/06 og sag T-78/06 havde medført en tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid (jf. præmis 83 ovenfor).
- 116 Tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 blev således bragt til ophør med afsigelsen af dom af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673).
- 117 Sagsøgerne var således fra den 16. november 2011 i stand til at vurdere dels, om der var sket en tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06, dels den skade, som de havde lidt, og som bestod i et tab, der var forvoldt som følge af, at de havde måttet betale omkostningerne til bankgarantier i den periode, der svarede til overskridelsen af den nævnte sagsbehandlingstid.
- 118 Endelig blev beslutning K(2005) 4634, hvorved sagsøgerne blev pålagt en bøde, først endelig den 22. maj 2014, og den af Kommissionen tilbudte mulighed for at stille en bankgaranti ophørte denne dato som følge af, at sagsøgerne valgte at iværksætte appel til prøvelse af dom af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673).
- 119 Det følger heraf, at der ikke er en tilstrækkelig direkte årsagsforbindelse mellem den omstændighed, at omkostningerne til bankgarantier blev betalt efter afsigelsen af dom af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673), som bragte tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 til ophør, og denne tilsidesættelse, idet betalingen af disse omkostninger var resultatet af sagsøgernes egne selvstændige beslutning, som de traf efter den nævnte tilsidesættelse, om ikke at betale bøden, om ikke at anmode om udsættelse af gennemførelsen af beslutning K(2005) 4634 og om at iværksætte appel til prøvelse af de nævnte domme.
- 120 Det følger af samtlige de ovenstående betragtninger, at der er en tilstrækkelig direkte årsagsforbindelse mellem dels tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06, dels den skade, som sagsøgerne led før afsigelsen af dom 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673), og som består i betalingen af omkostningerne til bankgarantier i den periode, der svarer til overskridelsen af en rimelig sagsbehandlingstid.

– Om vurderingen af den lidte økonomiske skade

- 121 Det bemærkes for det første, at varigheden af proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06 overskred en rimelig sagsbehandlingstid med 20 måneder i hver af disse sager (jf. præmis 83 ovenfor).
- 122 For det andet er det i præmis 116-120 ovenfor blevet fastslået, at tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 blev bragt til ophør den 16. november 2011, og at der foreligger en tilstrækkelig direkte årsagsforbindelse mellem tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 og den skade, som sagsøgerne hævder at have lidt »før« afsigelsen af dom af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673).

- 123 Overskridelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 indtraf således 20 måneder før afsigelsen af dom af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673), dvs. den 16. marts 2010, og den økonomiske skade, som sagsøgerne har lidt, indtrådte således fra denne dato.
- 124 Sagsøgerne har som svar på et skriftligt spørgsmål fra Retten ved skrivelse af 10. oktober 2016 forklaret, at den skade, som de har lidt, indtrådte to år efter indgivelsen af Kommissionens duplik, dvs. den 6. oktober 2008 i sag T-78/06 og den 12. februar 2009 i sag T-76/06.
- 125 Sagsøgerne tilføjede i deres svar af 10. oktober 2016, selv om Retten ikke udspurgte sagsøgerne herom, at den skade, som de har lidt, blev bragt til ophør på det tidspunkt, hvor de fik meddelelse om datoen for retsmødet i sag T-76/06 og sag T-78/06.
- 126 Endelig fremgår det af sagsakterne i henholdsvis sag T-76/06 og sag T-78/06, at datoen for retsmødet i hver af disse sager blev meddelt sagsøgerne den 14. januar 2011.
- 127 Det følger imidlertid af de regler, der regulerer rettergangsmåden ved Unionens retsinstanser, navnlig af artikel 21 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol og artikel 44, stk. 1, i procesreglementet af 2. maj 1991, at tvisten fastlægges og afgrænses af parterne, og at Unionens retsinstanser ikke kan træffe afgørelse ud over, hvad der er gjort gældende (dom af 10.12.2013, Kommissionen mod Irland m.fl., C-272/12 P, EU:C:2013:812, præmis 27, og af 3.7.2014, Electrabel mod Kommissionen, C-84/13 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2040, præmis 49).
- 128 Retten kan således ikke se bort fra sagsøgernes påstand og af egen drift beslutte at tildele erstatning for et tab, som sagsøgerne har lidt før den 14. januar 2011, dvs. et tab, der er lidt i en periode, der tidsmæssigt adskiller sig fra den periode, hvori sagsøgerne har hævdet at have lidt et tab.
- 129 I det foreliggende tilfælde svarer det tab, der kan kræves erstattet, derfor til de omkostninger til bankgarantier, som sagsøgerne betalte i perioden fra den 16. marts 2010 til den 14. januar 2011.
- 130 For det tredje fremgår det af de af sagsøgerne fremlagte sagsakter, at sagsøgerne betalte omkostningerne til bankgarantier kvartalsvis.
- 131 Det fremgår af oplysningerne i sagsakterne, at ASPLA i perioden fra den 16. marts 2010 til den 14. januar 2011 kvartalsvis betalte følgende omkostninger til bankgarantier:

Kvartal	Kvartalsbeløb	Måneder	Udgift (EUR)
20.2.2010-19.5.2010	12 259,43	2	8 172,95
20.5.2010-19.8.2010	12 259,43	3	12 259,43
20.8.2010-19.11.2010	12 259,43	3	12 259,43
20.11.2010-19.2.2011	12 259,43	3	12 259,43
		I alt	44 951,24

- 132 De omkostninger til bankgarantier, som ASPLA betalte i perioden fra den 16. marts 2010 til den 14. januar 2011, udgjorde således 44 951,24 EUR.

133 Det fremgår endvidere af oplysningerne i sagsakterne, at Armando Álvarez i perioden fra den 16. marts 2010 til den 14. januar 2011 kvartalsvis betalte følgende omkostninger til bankgarantier:

	Kvartal	Kvartalsbeløb	Måneder	Udgift (EUR)
	21.2.2010-20.5.2010	6 109,09	2	4 072,73
Bank A	21.5.2010-20.8.2010	6 156,34	3	6 156,34
	21.8.2010-28.11.2010	6 203,59	3	6 203,59
	29.11.2010-20.2.2011	6 290,57	3	6 290,57
				22 723,23
	22.2.2010-21.5.2010	6 000,00	2	4 000,00
Bank B	22.5.2010-21.8.2010	6 000,00	3	6 000,00
	22.8.2010-21.11.2010	6 000,00	3	6 000,00
	22.11.2010-21.2.2011	6 000,00	3	6 000,00
				22 000,00
	22.2.2010-21.5.2010	5 839,91	2	3 893,27
Bank C	21.5.2010-23.8.2010	5 839,91	3	5 839,91
	23.8.2010-22.11.2010	5 839,91	3	5 839,91
	22.11.2010-21.2.2011	5 839,91	3	5 839,91
				21 413,00
	16.2.2010-15.5.2010	12 075,34	2	8 050,23
Bank D	16.5.2010-15.8.2010	12 180,34	3	12 180,34
	16.8.2010-15.11.2010	12 285,34	3	12 285,34
	16.11.2010-15.2.2011	12 390,34	3	12 390,34
				44 906,25
			I alt	111 042,48

- 134 Det følger heraf, at de omkostninger til bankgarantier, som Armando Álvarez betalte i perioden fra den 16. marts 2010 til den 14. januar 2011, udgjorde 111 042,48 EUR.
- 135 På baggrund af det ovenstående skal ASPLA tilkendes et beløb på 44 951,24 EUR og Armando Álvarez et beløb på 111 042,48 EUR i erstatning for den økonomiske skade, som tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i henholdsvis sag T-72/06 og sag T-79/06 har forvoldt dem, og som består i betaling af yderligere omkostninger til bankgarantier.
- *Om renterne*
- 136 Som det fremgår af sagsøgernes første påstand, har de har nedlagt påstand om, at Retten skal tillægge udlignings- og morarenter til det erstatningsbeløb, som de måtte blive tilkendt, til den sats, som ECB anvender på sine vigtigste refinansieringstransaktioner, forhøjet med to procentpoint beregnet fra sagens anlæg.
- 137 Det er i denne forbindelse vigtigt at sondre mellem udligningsrenter og morarenter (dom af 27.1.2000, Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen, C-104/89 og C-37/90, EU:C:2000:38, præmis 55).
- 138 For det første, hvad angår udligningsrenter, skal det bemærkes, at de skadevirkninger, som følger af den tid, der er gået mellem skadens opståen og vurderingen af erstatningen, ikke må lades ude af betragtning, for så vidt som der skal tages hensyn til den indtrådte pengeforringelse (jf. i denne retning dom af 3.2.1994, Grifoni mod Kommissionen, C-308/87, EU:C:1994:38, præmis 40, og af 13.7.2005, Camar mod Rådet og Kommissionen, T-260/97, EU:T:2005:283, præmis 138). Udligningsrenter tilsigter at kompensere for den tid, der medgår frem til retsinstansernes fastsættelse af skadesbeløbet, uanset enhver forsinkelse, der kan tilskrives debitor (dom af 12.2.2015, Kommissionen mod IPK International, C-336/13 P, EU:C:2015:83, præmis 37).
- 139 Sluttidspunktet for den periode, for hvilken der er ret til monetær revaluering, skal principielt være sammenfaldende med datoen for afsigelsen af den dom, hvori forpligtelsen til at erstatte den skade, sagsøgeren har lidt, fastslås (jf. i denne retning dom af 19.5.1992, Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen, C-104/89 og C-37/90, EU:C:1992:217, præmis 35, af 13.7.2005, Camar mod Rådet og Kommissionen, T-260/97, EU:T:2005:283, præmis 142 og 143, og af 26.11.2008, Agraz m.fl. mod Kommissionen, T-285/03, ikke trykt i Sml., EU:T:2008:526, præmis 54 og 55).
- 140 Hvad angår det beløb, som hver af sagsøgerne har krav på i erstatning for den økonomiske skade, som de hver især har lidt, fremgår det af den retspraksis, der er nævnt i præmis 138 ovenfor, at sagsøgerne kan kræve, at der tillægges udligningsrenter til dette beløb med virkning fra den 16. marts 2010.
- 141 Sagsøgerne har imidlertid med deres første påstand nedlagt påstand om, at Retten til det erstatningsbeløb, som de har krav på, skal tilføje udligningsrenter »beregnet fra sagens anlæg« i den foreliggende sag, dvs. fra den 27. januar 2015, hvilket de ligeledes har anført i en skrivelse af 6. december 2016.
- 142 De udligningsrenter, der skal tillægges det beløb, som hver af sagsøgerne har krav på i erstatning for den økonomiske skade, som de hver især har lidt, skal derfor regnes fra den 27. januar 2015 i overensstemmelse med den af sagsøgerne nedlagte påstand.
- 143 Sagsøgerne, der har gjort gældende at have lidt et tab, har i øvrigt ikke fremlagt nogen beviser, der gør det muligt at godtgøre, at de omkostninger til bankgarantier, som ASPLA betalte i perioden fra den 16. marts 2010 til den 14. januar 2011, og de omkostninger til bankgarantier, som Armando Álvarez betalte i perioden fra den 16. marts 2010 til den 14. januar 2011, skal forrentes til den sats, som ECB anvender på sine vigtigste refinansieringstransaktioner, forhøjet med to procentpoint (jf. i denne

retning dom af 27.1.2000, Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen, C-104/89 og C-37/90, EU:C:2000:38, præmis 219, og af 26.11.2008, Agraz m.fl. mod Kommissionen, T-285/03, ikke trykt i Sml., EU:T:2008:526, præmis 49).

- 144 Sagsøgerne kan således ikke kræve, at der skal tilkendes udligningsrenter beregnet på grundlag af den sats, som ECB anvender på sine vigtigste refinansieringstransaktioner, forhøjet med to procentpoint.
- 145 Den monetære erosion er til gengæld afspejlet i den af Eurostat (Den Europæiske Unions Statistiske Kontor) konstaterede årlige inflationssats for den pågældende periode i den medlemsstat, hvori sagsøgerne er etableret (jf. i denne retning dom af 27.1.2000, Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen, C-104/89 og C-37/90, EU:C:2000:38, præmis 220 og 221, af 13.7.2005, Camar mod Rådet og Kommissionen, T-260/97, EU:T:2005:283, præmis 139, og af 26.11.2008, Agraz m.fl. mod Kommissionen, T-285/03, ikke trykt i Sml., EU:T:2008:526, præmis 50).
- 146 Satsen for de udligningsrenter, som skal tillægges det beløb, som hver af sagsøgerne har krav på i erstatning for den økonomiske skade, som de har lidt, svarer derfor til den af Eurostat konstaterede årlige inflationssats for den medlemsstat, hvori disse selskaber er etableret. Disse udligningsrenter skal inden for rammerne af sagsøgernes påstand pålægges for perioden fra den 27. januar 2015 og datoen for afsigelsen af den foreliggende dom, for så vidt som den vedrører hver af sagsøgerne.
- 147 For det andet, hvad angår morarenter, fremgår det af retspraksis, at forpligtelsen til at betale sådanne renter i princippet opstår den dag, hvor den dom, hvorved der fastslås en pligt til erstatning af skaden, afsiges (jf. i denne retning dom af 26.6.1990, Sofrimport mod Kommissionen, C-152/88, EU:C:1990:259, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).
- 148 Ved fastsættelsen af morarentesatsen er det passende at tage hensyn til artikel 83, stk. 2, litra b), og artikel 111, stk. 4, litra a), i Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 1268/2012 af 29. oktober 2012 om gennemførelsesbestemmelser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 966/2012 om de finansielle regler vedrørende Unionens almindelige budget (EUT 2012, L 362, s. 1). Det fremgår af disse bestemmelser, at rentesatsen for fordringer, som ikke er indfriet inden for den fastsatte frist, er den sats, som ECB anvender på sine vigtigste refinansieringstransaktioner den første kalenderdag i den måned, hvor fristen udløber, og som offentliggøres i *Den Europæiske Unions Tidende*, C-udgaven, forhøjet med tre og et halvt procentpoint.
- 149 I det foreliggende tilfælde skal de erstatningsbeløb, der er nævnt i præmis 135 ovenfor, herunder de udligningsrenter, der skal tillægges det beløb, som hver af sagsøgerne har krav på i erstatning for den lidt økonomiske skade, forhøjes med morarenter, der skal beregnes fra afsigelsen af den foreliggende dom, og indtil betaling sker.
- 150 Satsen for denne forhøjelse skal i øvrigt fastsættes inden for rammerne af den af sagsøgerne nedlagte påstand (jf. i denne retning dom af 19.5.1992, Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen, C-104/89 og C-37/90, EU:C:1992:217, præmis 35, og af 8.5.2007, Citymo mod Kommissionen, T-271/04, EU:T:2007:128, præmis 184).
- 151 Morarentesatsen er derfor den rentesats som ECB fastsætter for sine vigtigste refinansieringstransaktioner forhøjet med to procentpoint, således som sagsøgerne har nedlagt påstand om.

– *Konklusion vedrørende erstatnings- og rentebeløbene*

- 152 På baggrund af samtlige de ovenstående betragtninger skal det foreliggende søgsmål delvist tages til følge, for så vidt som der derved er nedlagt påstand om erstatning af den skade, som sagsøgerne har lidt som følge af tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06.

- 153 Det beløb, som ASPLA har krav på i erstatning for den økonomiske skade, som selskabet har lidt som følge af, at det har betalt yderligere omkostninger til bankgarantier, udgør 44 951,24 EUR forhøjet med udligningsrenter, der skal beregnes fra den 27. januar 2015 og indtil afsigelsen af den foreliggende dom, til den af Eurostat konstaterede årlige inflationssats i den medlemsstat, hvori dette selskab er etableret.
- 154 Det beløb, som Armando Álvarez har krav på i erstatning for den økonomiske skade, som selskabet har lidt som følge af, at det har betalt yderligere omkostninger til bankgarantier, udgør 111 042,48 EUR forhøjet med udligningsrenter, der skal beregnes fra den 27. januar 2015 og indtil afsigelsen af den foreliggende dom, til den af Eurostat konstaterede årlige inflationssats i den medlemsstat, hvori dette selskab er etableret.
- 155 De erstatningsbeløb, der er nævnt i præmis 153 og 154 ovenfor, herunder de udligningsrenter, der skal tillægges det beløb, som hver af sagsøgerne har krav på i erstatning for den økonomiske skade, som de hver især har lidt, skal forhøjes med morarenter på de betingelser, der er nævnt i præmis 149 og 151 ovenfor.
- 156 I øvrigt frifindes Den Europæiske Union.

Sagsomkostninger

- 157 Ifølge procesreglementets artikel 134, stk. 3, bærer hver part sine egne omkostninger, hvis hver af parterne henholdsvis taber eller vinder på et eller flere punkter. Retten kan dog, hvis dette efter omstændighederne findes begrundet, beslutte, at en part, ud over at bære sine egne omkostninger, skal betale en del af modpartens omkostninger.
- 158 I det foreliggende tilfælde har sagsøgerne delvist fået medhold i deres påstand vedrørende realiteten. Sagsøgerne har imidlertid i vidt omfang tabt sagen med hensyn til deres erstatningspåstand. Under disse omstændigheder og under hensyn til samtlige sagens omstændigheder finder Retten grundlag for at fastslå, at hver part skal bære sine egne omkostninger.
- 159 Det fremgår af procesreglementets artikel 138, stk. 1, at medlemsstater og institutioner, der er indtrådt i en sag, bærer deres egne omkostninger. Følgelig bestemmes, at Kommissionen skal bære sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser
udtaler og bestemmer

RET TEN (Tredje Udvidede Afdeling):

- 1) **Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, tilpligtes at betale en erstatning på 44 951,24 EUR til Plásticos Españoles SA (ASPLA) og et beløb på 111 042,48 EUR til Armando Álvarez SA for den økonomiske skade, som hvert af disse selskaber har lidt på grund af tilsidesættelsen af den rimelige sagsbehandlingstid i de sager, der gav anledning til dom af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og af 16. november 2011, Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673). Hvert enkelt erstatningsbeløb revalueres ved en forrentning, der beregnes fra den 27. januar 2015 og indtil afsigelsen af nærværende dom, med den af Eurostat (Den Europæiske Unions Statistiske Kontor) konstaterede årlige inflationsrate for den pågældende periode i den medlemsstat, hvor disse selskaber er etableret.**

- 2) Hvert enkelt af de erstatningsbeløb, der er omhandlet i punkt 1), forhøjes med morarenter fra afsigelsen af nærværende dom, og indtil det fulde erstatningsbeløb er blevet betalt på grundlag af den sats, som er fastsat af Den Europæiske Centralbank (ECB) for dennes vigtigste refinansieringstransaktioner, forhøjet med 2 procentpoint.
- 3) I øvrigt frifindes Den Europæiske Union.
- 4) ASPLA, Armando Álvarez og Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, bærer deres egne omkostninger.
- 5) Europa-Kommissionen bærer sine egne omkostninger.

Papasavvas

Labucka

Bieliūnas

Kreuschitz

Forrester

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 17. februar 2017.

Underskrifter

Indhold

Tvistens baggrund	2
Retsforhandlinger og parternes påstande	2
Retlige bemærkninger	5
Om formaliteten	5
Om det principale anbringende til støtte for formalitetsindsigelsen vedrørende stævningens manglende klarhed og præcision	5
Om det subsidiaire anbringende til støtte for formalitetsindsigelsen, der vedrører forældelse af påstanden om erstatning af den angivelige økonomiske skade.....	6
Om realiteten	8
Om den angivelige tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06	8
Om den angivelige økonomiske skade og den hævdede årsagsforbindelse	11
– Indledende bemærkninger	13
– Om betaling af renterne af bøden	13
– Om betaling af omkostningerne til bankgarantier	14
– Om vurderingen af den lidte økonomiske skade	16
– Om renterne	19
– Konklusion vedrørende erstatnings- og rentebeløbene	20
Sagsomkostninger	21